správní str. 80. Autonomní fondové hospodářství zemské vyličuje pro celé Rakousko Schmid: „Das Fondsprinzip in der österr. Landesverwaltung und seine Bedeutung für die Statistik der Landesfinanzen 1892“, dále pro Čechy Mischler: „Der öffentliche Haushalt in Böhmen 1887“; Pražák: „Rakouské právo ústavní“ (II. část. Ústava zemská 1896); Krejčí: „Zemské fondy v Ottově Slovníku naučném“. Pro Moravu Bervid: „Die Landesfinanzen der Markgrafschaft Mähren 1901“ (vydal zemský výbor moravský); pro Slezsko Berthold: „Schlesiens Landesvertretung und Landeshaushalt“, II. díl 1909 (vydal zemský výbor slezský).

Karel Laštovka.

Veřejné smlouvy

viz Akt správní.

Veřejné věci

viz Obecné užívání.

Veterinářství

viz Zvěrolékařství

Vězeňství.

V-m rozumí se soubor zařízení a opatření, upravujících výkon trestů na svobodě, uložených trestními soudy. Tyto tresty vykonávají se jednak v samostatných trestních ústavech, jednak ve věznicích soudních. V širším smyslu pak sem patří též ústavy pro vyšetřovací vazbu, ústavy přechodné (pro trestance, kteří nemohou býti podmíněně propuštěni, ale u nichž lze očekávati polepšení), polepšovací, donucovací pracovny, trestní a nucené pracovní kolonie, věznice policejní, pro dlužníky atd. Nauka o v. je pomocnou vědou trestního práva.

Hlavní úkol trestního soudnictví je spíše než v uložení trestu v jeho účelném výkonu, který má směřovati k nápravě viníkově, pokud arci nejde o úplně zkažená a nepolepšitelná individua, proti nimž nutno s plnou přísností uplatniti jen požadavek ochrany společnosti před zločinem. Výchovnou stránku trestu lze ovšem uplatniti jen při dlouhodobých trestech na svobodě. Od původních systémů krutých trestů, ovládaných snahou po mstě a odplatě za spáchané bezpráví, dospělo se vývojem k stále dokonalejším systémům vězeňským, tresty na svobodě se zdokonalily a zlidštily. Silné hnutí reformní v tomto směru zaznamenáváme v druhé polovině XVIII. stol. zásluhou Johna Howarda v zemích anglosaských, odkud proniklo do celého civilisovaného světa. Z vězeňských systémů dlužno uvésti: Systém pensylvánský (též filadelfický či komůrkový), vzniklý k podnětu B. Franklina r. 1776 ve Filadelfii, podle něhož byl trest odpykáván v nejpřísnější samovazbě. Tohoto systému, který později časovým vývojem doznal různých změn, přidrželo se částečně i Rakousko. (Trestní zákon z r. 1852 a zákon z r. 1872 o samovazbě.) Systém auburnský (též systém mlčení), podle něhož vězňové ve dne pracují společně, ale mají zakázáno spolu mluviti, na noc pak jsou od sebe odděleni. Byl sice užíván již v XVIII. stol. v některých státech evropských, ale ve zdokonalené formě byl zaveden v letech 1821 a 1822 v některých trestnicích Spojených států severoamerických, zejména v Auburnu N. Y. Systém progresivní (též irský, intermediární), dnes nejdokonalejší způsob výkonu trestu, při němž se trest vykonává ve stupních: samovazba, společná vazba, přechodný ústav, podmíněné propuštění. Je spojen s rozdělením trestanců na kázeňské třídy, při čemž chování a pracovní výkon se klasifikují a umožňuje se tak postup do vyšších tříd, přes mírnější stadia až k úplnému propuštění. Vyvíjel se už od let čtyřicátých, ale plného uplatnění dostalo se mu nejprve v Irsku zákonem z r. 1854 (Irish prison act). Uherský trestní zákon z r. 1878, platný dosud v zemi Slovenské a Podkarpatoruské, přijal v podstatě progresivní systém, zdokonalený zákonem o podmíněném odsouzení a propuštění č. 562/1919 Sb., platným pro celou republiku. V této souvislosti dlužno se též zmíniti o instituci neurčitého odsouzení, zavedené na př. již přes 60 let ve Spojených státech severoamerických. Soud neuloží určitou výměru trestu, nýbrž záleží na chování odsouzeného v trestní vazbě, kdy trest skončí. Neurčitého odsouzení se používá zejména jako prostředku nápravného pro mladší a polepšitelné provinilce, umístěné v ústavech zv. reformatories, a sleduje se jím hlavně polepšení vězně. K tomuto cíli — polepšiti vězně kázní, prací a účelnou výchovou a učiniti z něj pokud ještě možno platného člena společnosti, již nutno před novými zločiny brániti — má podle moderních relativních trestních teorií (nauk o důvodu a účelu trestu) směřovati trest na svobodě, který má ve způsobu, intensitě i době svého trvání býti podle toho upraven. Trest musí býti co nejvíce při-